

دوتا ۱۴۹	عهد عتیق ۴
	پیدایش - قسمت ۲
S = معلم ۲ (تعلیم توسط معلم ۲)	

(S) به برنامه " دوره شاگردسازی از رادیو " خوش آمدید . با کمک این مجموعه تعلیمی ، فرصت خواهید داشت تا کتاب مقدس را بشناسید . در حالیکه به این برنامه گوش می کنید در يك دفترچه ، یادداشت بردارید یا برنامه را ضبط کنید . امروز بخصوص پیغام اصلی کتاب پیدایش را یاد خواهیم گرفت .

ادامه نکته ۳ . ادامه محتوای اصلی پیدایش .

دهم . خدا نژاد عبرانی را بوجود آورد .

دومین بخش کتاب پیدایش ، فصل ۱۱ : ۲۷ تا به آخر شرح آغاز نژاد عبرانی است . نژاد عبرانی قومی است که از اور کلدان یعنی از مکانی در عراق امروزی منشاء گرفته است . خدا از این قوم عبرانی برای انجام نقشه نجات تمام اقوام روی زمین استفاده کرد . قوم عبرانی بعدها اسرائیل یعنی نامی که خدا به یعقوب یعنی جد قوم اسرائیل داد خوانده شد . (پیدایش ۳۲ : ۲۸) . در بقیه پیدایش آغاز اسرائیل شرح داده می شود . با وجود این حقیقت که نژاد انسان ، شرور است ، خدا خواست تا رحمت و فیض خود را بر مردم آشکار کند . او اینکار را با انتخاب گروهی از مردم انجام داد که نقشه داشت از طریق آنها کتاب مقدس را بنویسد ، به تمام قومها در مورد خودش شهادت بدهد و نجات دهنده از این قوم متولد شود .

يك . خدا به سخن گفتن با اسرائیل و عمل کردن در میان آنها ادامه داد به طوری که آنها او را بشناسند و پرستش کنند . او کتابهای مکتوب کتاب مقدس را به آنها واگذار کرد که در آنان ، سخنان او که به آنها گفته بود ، و اعمالی که در میان آنها انجام داده بود ، ثبت شده بودند .

یو . خدا به اسرائیل فرمان داد تا در میان سایر اقوام جهان شاهد او باشند .

خدا فقط خدای اسرائیل نبود بلکه او خدای تمام اقوام جهان است . نقشه خدا این بود که نه تنها قوم اسرائیل بلکه سایر اقوام روی زمین نجات پیدا کنند . بعدها در تاریخ اسرائیل می بینیم که آنها نتوانستند آنچه خدا می خواست ، باشند و آنچه او فرمان داده بود انجام دهند . گرچه اسرائیل نتوانست اما خدا و نقشه نجات خدا شکست نخورد . در عهد جدید مسیحیان کلیسای مسیحی ، هم شامل یهودیان و هم امتهایی هستند که در بین تمام اقوام جهان شاهدان او می باشند .

سه . خدا نجات دهنده را از طریق قوم اسرائیل به جهان آورد .

مسیح موعود ، یعنی عیسی مسیح از خاندان داود و در بیت لحم متولد شد .

یازدهم . خدا با ابراهیم ، اسحق و یعقوب عهدی می بندد .

خدا ، ابراهیم را از اور ، واقع در عراق امروز ، به سرزمینی ناشناخته دعوت کرد . خدا به او سه چیز را وعده داد : او را پدر اقوام بسیاری بسازد و سرزمین کنعان را به نسل او ببخشد و از طریق او تمام خاندانهای روی زمین را برکت دهد . در پیدایش ۱۲ : ۳ خدا می گوید ، " همه مردم دنیا از تو برکت خواهند یافت . " خدا نمی گوید تمام مردم دنیا را از طریق ابراهیم و یا نسل او ، اسرائیل برکت خواهد داد بلکه مطابق غلاطیان ۳ : ۱۶ - ۱۸ خود خدا از طریق يك فرزند ابراهیم یعنی عیسی مسیح تمام خاندانهای زمین را برکت خواهد داد .

پیدایش ۱۵ : ۶ می گوید ، " ابرام به خداوند اعتماد کرد و به همین سبب خداوند از او خشنود شده او را پذیرفت . " خدا ابراهیم را عادل شمرد اما نه به دلیل کارهای خوب و یا اعمال شریعت . گرچه ابراهیم هیچ عدالتی در وجود خود نداشت و در نظر خدا سزاوار آن هم نبود اما چون به خدا ایمان آورد خدا او را عادل شمرد . خدا ابراهیم را شخصی عادل و کامل به حساب آورد چون ابراهیم به وعده خدا ایمان آورد . ابراهیم به آمدن مسیح موعود ایمان آورد یعنی عیسی مسیح که خدا از طریق او تمام اقوام روی زمین را برکت داد . در حالیکه مسیحیان امروزی به عقب بر می گردند و به عیسی مسیح و کار کامل او نگاه می کنند ، ابراهیم و سایر ایمانداران عهد عتیق به آینده یعنی به عیسی مسیح و کاری که او انجام خواهد داد ، نگاه می کردند .

نکته ۴ . پیغام اصلی پیدایش .

اول . کتاب پیدایش نشان می دهد که انسان از کجا می آید .

در دو فصل اول کتاب مقدس می خوانیم که خدا جهان ، زمین و انسان را آفرید . انسان حاصل تکامل گونه های دیگر نیست ، خدا او را به صورت همین انسان کامل امروزی آفرید . خدا مرد و زن را آفرید .

يك . خدا به انسان جسم و روح بخشید .

پیدایش ۲ : ۷ می گوید که خدا انسان را از خاک زمین آفرید و دم حیات را در او دمید و انسان موجودی زنده شد . جسم انسان درست همانند جسم حیوانات شامل عناصر موجود در زمین است . اما بر خلاف حیوانات که به فرمان خلاق خدا آفریده شدند انسان به دست خود خدا آفریده شد . به انسان درست همانند حیوانات دم حیات بخشیده شد (پیدایش ۲ : ۷ و ۷ : ۲۲) . اما متفاوت با حیوانات که به دستور خدا صاحب حیات شدند ، دم الهی در بینی او دمیده شد . یعنی خود خدا به انسان ، تنفس و در نتیجه حیات را بخشید .

دو . خدا به انسان ذاتی روحانی بخشید .

پیدایش ۱ : ۲۶ - ۲۷ می گوید که خلقت انسان حتی استثنایی تر از همه چیز بود . خلقت انسان به عنوان تصمیمی از جانب خدای تثلیث معرفی می شود ، " انسان را شبیه خود بسازیم " و سپس خدا ، انسان را به شباهت یا به صورت خود آفرید به انسان ذاتی روحانی ، نظیر ذات روحانی خدا بخشیده شد . او دارای ویژگی های واقعی و شخصیتی خدا است . او به میزان متفاوتی ، رونوشتی از شخصیت خدا است . از این جنبه ، انسان در خلقت ، نمونه است . هیچ چیز دیگری در خلقت همانند انسان ، شباهت خدا را ندارد . پس انسان

دارای وجود روحانی و جسمانی است یا به طور خلاصه ، انسان دارای جسم و روح است . جسم انسان خیلی استثنایی است چون خدا آن را به دست خود شکل داد . و روح انسان هم در خلقت بی نظیر است چون فقط انسان است که شبیه خدا است .
سه . خدا مستقیماً با انسان سخن گفت .

پیدایش ۱ : ۲۸ - ۲۹ می گوید که خدا با انسان مستقیماً سخن گفت . این اولین مکاشفه خدا به انسان بود . یعنی انسان قابلیت دارد خدا را بشناسد و با او ارتباط برقرار کند . به علاوه خدا به انسان مسئولیت حکمرانی بر زمین ، حکومت بر تمام مخلوقات زنده و استفاده از تمام گیاهان و درختان را داد . پس خدا آشکار ساخت که زمین را برای انسان آفریده و انسان را پیشکار خلقت ساخت .
دوم . کتاب پیدایش نشان می دهد که چگونه گناه وارد جهان شد .

پیدایش فصل ۳ شرح می دهد که چگونه گناه وارد جهان شد . در پیدایش ۱ : ۳۱ می خوانیم ، ” آنگاه خدا به آنچه آفریده بود نظر کرد و کار آفرینش را از هر لحاظ عالی دید . پس سقوط شیطان و تمام فرشتگان شریر او باید بعد از پایان خلقت و قبل از سقوط انسان در گناه اتفاق افتاده باشد . گرچه شیطان به آدم و حوا دروغ گفت و آنها را به ناطاعتی از خدا وسوسه کرد اما آدم مسئول این ناطاعتی بود چون خدا فرمان خود را به او داده بود .

به خاطر بیابورید که واژه ” گناه “ به معنی غفلت از هدف خدا ، و قصور کردن از هدف مورد نظر الهی است . بعد از سقوط انسان در گناه ، تمام نسل های بعد از او در گناه متولد شدند . ایوب ۱۴ : ۴ می گوید ، ” چطور انتظار داری از یک چیز کثیف چیز پاک بیرون آید ؟ و داود در مزمو ۵۱ : ۵ می گوید ، ” من از بدو تولد گناهکار بوده ام . بلی ، از لحظه ای که نطفه من در رحم مادرم بسته شد آلوده به گناه بوده ام . “ و پولس رسول در رومیان ۵ : ۱۲ می گوید ، ” به وساطت یک آدم گناه داخل جهان گردید . “ این انسان ، آدم بود . پس کتاب مقدس می گوید ، ” در تمام عالم یک بی گناه هم یافت نمی شود ... حتی یکنفر هم نیست که نیکوکار بوده باشد ... زیرا همه گناه کرده اند و هیچکس به آن کمال مطلوب و پر جلالی که خدا انتظار دارد نرسیده است “ (رومیان ۳ : ۱۰ ، ۱۲ ، ۲۳) . پس هیچکدام از انسانها به کمال مطلوبی که خدا برای آنها در نظر داشت ، نرسیدند . در نتیجه هر انسانی از همان لحظه تولد نیازمند نجات از گناه است .

سوم . کتاب پیدایش ، شکست انسان در هر وضعیت را نشان می دهد .

قبل از اینکه انسان مشتاق نجات خود شود ضروری بود که ضعف ها و شکستهای خود را بشناسد . انسان در تمام شرایط شکست خورد . در شرایط مطلوب بهشت ، انسان نتوانست از خدا اطاعت کند پس چقدر بیشتر انسانی که در گناه دنیا می آید شکست خواهد خورد . در لوقا ۵ : ۳۱ - ۳۲ عیسی می گوید ، ” بیماران نیاز به پزشک دارند نه تندرستان . من آمده ام تا گناه کاران را به توبه دعوت کنم ، نه آنانی که خود را عادل و مقدس می پندارند . “ عیسی مسیح نیامد تا انسانهای مذهبی ای را نجات دهد که فکر می کنند عادل هستند بلکه او آمد تا همه کسانی را نجات بدهد که می فهمند که هدف خدا را فراموش کرده اند و اعتقاد دارند که از هدف مورد نظر الهی در زندگیشان کوتاهی کرده اند . فقط وقتی مردم می فهمند که بیمارند به دکتر تلفن می کنند . به همین صورت هم وقتی می فهمند که عادل نیستند بلکه گناهکارند ، خدا را برای نجات خود از گناه صدا می زنند .

چهارم . کتاب پیدایش نشان می دهد که چطور انسان گناه آلود به طرف خدا باز می گردد .

در پیدایش ۱۵ : ۶ می خوانیم ، ” آنگاه ابرام به خداوند اعتماد کرد و به همین سبب خداوند از او خشنود شده او را پذیرفت . “ پیدایش نشان می دهد که تنها راه نجات در دوران عهد عتیق فقط بوسیله ایمان است . عبرانیان ۱۱ : ۳ - ۱۰ بوضوح تعلیم می دهد که تنها راه خشنود ساختن خدا ایمان است . نه اعمال مذهبی ظاهری که انجام می دهیم بلکه ایمان درونی به خدا و کلام او است که او را خشنود می سازد .

خدا فقط مذهب را معرفی نمی کند در اینکه قربانی های سالم آورده شود و تشریفات به دقت برگزار شوند . خدا به هابیل دستور داد طوری زندگی کند که رابطه درستی با او داشته باشد . خدا زاهدانی را که از دنیا دوری میکنند ، عادل نمی شمارد . خدا به خنوخ دستور داد که با ایمان با خدا راه برود . خدا کسی را عادل می شمارد که در کارهای معمولی زندگی در ایمان با خدا راه برود . با ایمان ، نوح و ابراهیم از خدا اطاعت کردند . عبرانیان ۱۱ : ۶ می گوید ، ” اما خشنود ساختن خدا بدون ایمان و توکل به او محال است هر که می خواهد به سوی خدا بیاید باید ایمان داشته باشد که خدا هست و به آنانی که با دلی پاک در جستجوی او هستند پاداش می دهد . “ کتاب پیدایش بوضوح نشان می دهد که تنها راهی که گناه کار به سوی خدا باز گشت می کند از طریق ایمان او به خدایی است که خود را در کتاب مقدس آشکار کرده است .

پنجم . کتاب پیدایش ، ارزش ارتباط صمیمانه با خدا را نشان می دهد .

در پیدایش ۵ : ۲۲ - ۲۴ می خوانیم ، ” خنوخ با خدا می زیست و خدا او را به حضور خود بالا برد و دیگر کسی او را ندید . “ خنوخ ، زاهدی نبود که خود را از زندگی طبیعی کنار کشیده باشد . او صاحب پسران و دختران بود . پس او در حالیکه متعهد به خانواده اش بود ، با خدا راه می رفت . با خدا راه رفتن یعنی مشارکت روحانی نزدیک با خدا داشتن و خدا را با ایمان و اطاعت خشنود ساختن . پس خدا هم نگذاشت ، او بمیرد و بلافاصله او را به آسمان صعود داد (عبرانیان ۱۱ : ۵) . این اتفاق بعدها برای ایلای نبی هم اتفاق افتاد . خنوخ دیگر در محفل آنان که او را میشناختند ، نبود بلکه به حضور خدا وارد شده بود .

همینطور نوح نیز با خدا راه می رفت (۶ : ۹) . بسیاری دیگر در عهد عتیق و عهد جدید خوشی ارتباط صمیمانه با خدا را

چشیدند .

ششم . کتاب پیدایش ، اهمیت اطاعت را نشان می دهد .

در پیدایش ۶ می خوانیم که چطور خدا به نوح گفت که او دنیای شریر را با طوفان نابود خواهد ساخت . خدا به نوح دستور داد تا کشتی ای بسازد ، کشتی ای بزرگ که او ، خانواده اش و تمام حیوانات بتوانند با آن فرار کنند . عبرانیان ۱۱ : ۷ می گوید نوح به هشدار خدا ایمان داشت و از دستور او اطاعت کرد . او با ترسی مقدس از خدا آن کشتی را ساخت . با ایمان و اطاعت از خدا ، نوح ، خود و خانواده اش را نجات داده و خدا ایمان او را عدالت بشمار آورد . تمام کتاب مقدس تعلیم می دهد که خدا ایمان ما را عدالت به شمار می

آورد . با اطاعت خود نشان می‌دهیم که ایمانی خالص و واقعی داریم . برای مثال ، نوح ، ابراهیم و یوسف با اطاعت خود نشان دادند که به خدا ایمانی واقعی داشتند .

هفتم . کتاب پیدایش نشان می‌دهد که چطور با استقامت می‌توان در نبرد روحانی پیروز شد .

در پیدایش ۳۲ می‌خوانیم که چطور یعقوب تمام شب با مردی کشتی گرفت . صبح خیلی زود یعقوب متوجه شد که با چه کسی کشتی گرفته است . هوش ۱۲ : ۴ می‌گوید که یعقوب ” با گریه و التماس از او تقاضای برکت کرد .“ در طی آن کشمکش طولانی شبانه ، یعقوب باید احساس می‌کرد که با خدایی کشتی می‌گیرد که به شدت از گناه او رنجیده و با او به عنوان داوری عادل ملاقات می‌کند . اگر خدا به جای مجروح کردن ران او ، او را در این نبرد نابود کرده بود ، این کار يك مجازات عادلانه می‌بود . یعقوب از خستگی و گرسنگی برادرش سوء استفاده کرده و پدر پیر و نابینایش را فریب داده بود تا میراث برادرش را از دست او در بیاورد . او پدر زن خود را نیز فریب داد . او به هیچ وجه شایسته برکت خدا نبود . یعقوب باید به این درک می‌رسید که اگر خدا او را برکت ندهد ، هم خدا و هم برادرش عیسو او را نابود خواهند کرد . کشمکش بین یعقوب و فرشته خدا ، یعقوب را به توبه کشانید و باعث شد که او رحمت و لطف الهی را در خواست کند . یعقوب اجازه نداد تا فرشته خداوند قبل از برکت دادن او برود . او کشتی گرفت ، گریه و التماس کرد . این برای یعقوب نبردی واقعا روحانی بود . او استقامت کرد و غالب آمد . خدا یعقوب را برکت داد و از او در مقابل دشمنانش محافظت کرد .

هشتم . کتاب پیدایش نشان می‌دهد که چطور خدا بر تمام مردم و تمام وقایع روی زمین مسلط است .

در پیدایش ۳۷ : ۴۵ و ۵۰ می‌خوانیم که چطور یوسف توسط خانواده اش به عنوان غلام به مصریان فروخته شد . و اینکه او چطور ۱۳ سال را به صورت زندانی و به عنوان برده سپری کرد و بالاخره به عنوان مقام دوم حکومت مصر یعنی بعد از فرعون کبیر انتخاب شد . گرچه برادران خودش ، او را به عنوان برده فروختند اما یوسف به مشکلاتی که اتفاق می‌افتد از نقطه نظر خدا نگاه می‌کرد . در پیدایش ۴۵ : ۵ - ۹ می‌گوید ، ” از این کار خود ناراحت نشوید ... چون این خواست خدا بود او مرا پیش از شما به مصر فرستاد تا جان مردم را در این زمان قحطی حفظ کند .“ خدا کاملاً بر دشمنان یوسف مسلط بود یعنی برادرانش که نسبت به او این بدی را کردند . خدا کاملاً بر پادشاه قدرتمند مصر و تمام مشکلاتی که او در مصر با آنها مواجه شد تسلط داشت . خدا بر تمام مشکلاتی که یوسف در زندگی خود با آنها مواجه شد تسلط کامل داشت . خدا وقتی او به اسارت در آمد ، وقتی به دروغ مورد اتهام قرار گرفت ، وقتی به زندان افتاد و زمانی که حتی دوستانش فراموشش کردند بر او مسلط بود . کتاب پیدایش نشان می‌دهد که خدا چطور بر تمام مردم و شرایط موجود بر روی زمین مسلط است . این خدا است که بر تمام مردم و وقایع موجود بر روی زمین فقط با داشتن يك هدف یعنی انجام نقشه ابدی اش مسلط است . نقشه خدا برای نجات مردم از گناه و نجات زمین از تمام شریران است .

نکته ۵ . مسیح موعود ، یعنی عیسی مسیح در کتاب پیدایش .

اول . ذریت زن ، اشاره به مسیح موعود است .

در پیدایش ۳ : ۱۵ خدا ذریت یا اولادی را به زن و عده می‌دهد که در آینده شیطان را خواهد کوبید . در پیدایش ۱۲ : ۳ خدا وعده می‌دهد که از این فرزند ابراهیم تمام اقوام روی زمین را برکت خواهد داد . بر طبق غلاطیان ۳ : ۱۶ منظور از این فرزند ، قوم اسرائیل نیست بلکه فقط یکنفر ، به نام عیسی مسیح است . این مسیح موعود یعنی عیسی مسیح است که از طریق مرگ او بر روی صلیب ، قدرت شیطان نابود خواهد گردید و بسیاری از اقوام جهان نجات خواهند یافت .

دوم . قربانی اسحق ، اشاره به مسیح موعود می‌کند .

در پیدایش ۲۲ می‌خوانیم که چطور ابراهیم داوطلب شد که تنها پسرش یعنی وارث عهد خدا را قربانی کند . ابراهیم ایمان داشت که خدا می‌تواند مردگان را قیام دهد و تلویحا نیز به او گفته شده بود و او دوباره اسحق را از مردگان باز یافت (عبرانیان ۱۱ : ۱۷ - ۱۹) . خدا ابراهیم را امتحان کرد و قبل از اینکه او اسحق را قربانی کند مانع اینکار شد . اما در رومیان ۸ : ۳۲ می‌خوانیم ، ” خدا حتی فرزند خود را از ما دریغ نکرد بلکه او را فرستاد تا در راه همه ما قربانی شود .“ و در یوحنا ۳ : ۱۶ می‌خوانیم ، ” زیرا خدا به قدری مردم جهان را دوست دارد که یگانه فرزند خود را فرستاده است تا هر که بر او ایمان آورد هلاک نشود بلکه زندگی جاوید بیابد.“ خدا مسیح موعود یعنی عیسی مسیح را به عنوان قربانی کفاره ای گناهان تمام مردم جهان داد .

سوم . بلند کردن یوسف از چاه به مقام سلطنت ، اشاره به مسیح موعود می‌کند .

شباهتهای بسیاری بین زندگی یوسف و زندگی عیسی وقتی روی زمین بود ، وجود دارد . یوسف بیش از سایر برادرانش مورد محبت قرار می‌گرفت (۳۷ : ۳ و متی ۳ : ۱۷) . او خدمت عمومی خود را وقتی آغاز کرد که سی ساله بود (۴۱ : ۴۶ و لوقا ۳ : ۲۳) . خدا با او بود و به او موفقیت می‌بخشید (۳۹ : ۲ و اعمال ۱۰ : ۳۸) . او از تمام اشخاص معاصر خود پیشی گرفت (۳۹ : ۳ - ۶ و مرقس ۷ : ۳۷) . او با وسوسه مقاومت کرد و فریب آن زن بی بند و بار را نخورد (۳۹ : ۶ - ۱۲ و متی ۴ : ۱ - ۱۱) . خدا او را در نظر مردم حرمت داد (۳۹ : ۲۱ و لوقا ۲ : ۵۲) . او حقیقت را می‌گفت بخصوص در ارتباط با داوری دیگران توسط خدا و یا احیای آنها (۴۰ : ۱۳ ، ۱۹ و یوحنا ۵ : ۲۴ - ۲۹) . او موشکاف و حکیم بود (۴۱ : ۳۹ و لوقا ۲ : ۴۷ و یوحنا ۷ : ۵) . ولی فروتن بود و میدانست که منبع حکمت او خداست (۴۱ : ۱۶ و یوحنا ۵ : ۱۹) . از تمام کشورها ، مردم به نزد او می‌آمدند (۴۱ : ۵۷ و یوحنا ۱۲ : ۳۲) . گریه کرد (۴۲ : ۴۲ و یوحنا ۱۱ : ۳۵) . او اقتدار خدا را بر تمام وقایع روی زمین قبول داشت (۴۵ : ۵ - ۹ و ۵۰ : ۱۹ - ۲۰ و متی ۲۶ : ۳۹ و اول پطرس ۲ : ۲۳) . او آنانی را که در حق او بدی میکردند ، می‌بخشید (۴۵ : ۱۵ و لوقا ۲۳ : ۳۴) . تمام این اتفاقات به زندگی انسانی عیسی بر روی زمین اشاره می‌کنند . یوسف توسط قوم خودش طرد شد اما خدا او را بلند کرد و او بر قوم خود حکومت کرد . به همین ترتیب مسیح موعود یعنی عیسی مسیح توسط قوم خود بر روی زمین طرد شد اما بر طبق فیلیپیان ۲ : ۹ - ۱۱ خدا او را به عالیترین مکان سرفراز نمود . و بالاخره يك روز هر زانویی در برابر عیسی مسیح خم خواهد شد و هر زبانی اقرار خواهد کرد که عیسی مسیح واقعا پادشاه پادشاهان است .

نکته ۶ . کتاب پیدایش ، کتابی است مورد نفرت و بی حرمتی دشمنان .

اولین کتاب در کتاب مقدس یعنی پیدایش و آخرین کتاب در کتاب مقدس یعنی مکاشفه ، بخصوص مورد حمله دشمنان خدا قرار دارند . چون هر دو سقوط شیطان را پیشگویی می کنند . کتاب پیدایش ، شیطان را به عنوان دشمن خدا و فریب دهنده مردم برملا می کند و پیشگویی می کند که او چگونه توسط عیسی مسیح کوبیده و نابود خواهد شد . کتاب مکاشفه آشکار می کند که این پیشگویی عاقبت انجام شده است .

تکلیف برای هفته آینده

اول . متعهد شوید که تمام عهد عتیق را بخوانید . در طی هفته آینده از کتاب خروج ، فصلهای ۲۱ - ۴۰ را بخوانید . هفته آینده کتاب خروج را معرفی خواهیم کرد .
دوم . کتابهای دستور عمل ” بروید و کلیسای مسیح را بنا کنید ” را ملاحظه کرده و به آدرس اینترنتی www.dota.net مراجعه کنید .
سوم . هر شنبه تا چهارشنبه به برنامه ” دوره شاگردسازی از رادیو ” گوش کنید .